

Azərbaycanı qarış-qarış gəzib, təbii floranı mükəmməl öyrənən istedadlı florist alim Elşad Qurbanov şüurlu həyatını bu torpağın bitki yaddaşını elmi düşüncə ilə qorumağa həsr etmişdir. O, kabinet alimi deyil, dağların sərt yamaclarında, yarımsəhraların yandırıcı istisində, meşələrin rütubətli dərinliklərində, çay kənarları və Alp çəmənliklərində uzunmüddətli çöl tədqiqatları aparmış, Azərbaycan florasını canlı halda öyrənmişdir.

Tanınmış botanik alim, nüfuzlu pedaqoq

Doğma torpağının bitki yaddaşını elmi düşüncə ilə qoruyan alim anlayışı təkcə bir botaniki və ya floristi deyil, bütöv ekoloji şüurun daşıyıcısını ifadə edir. Tanınmış botanik alim, AMEA-nın müxbir üzvü, biologiya elmləri doktoru, professor Elşad Qurbanov üçün bitkilər, sadəcə, sistematik vahidlər, herbari nümunələri və ya statistik göstəricilər deyil, onlar torpağın yaddaşı, iqlimin dili, tarixən formalaşmış təbii mədəniyyətin canlı arxividir.

Elşad Qurbanov 1951-ci ildə Qərbi Azərbaycanın Zəngəzur mahalının Qarakilsə (Sisian) rayonunun Urud kəndində anadan olmuşdur. 1968-ci ildə Naxçıvan Muxtar Respublikasının Aşağı Qışlaq kənd orta məktəbini, 1973-cü ildə Bakı 8 sayılı tibb məktəbini və 1979-cu ildə Azərbaycan Dövlət Universitetinin (indiki Bakı Dövlət Universiteti) biologiya fakültəsini fərqlənmə diplomları ilə bitirmişdir. Ali təhsilli botanik 1984-cü ildə botanika ixtisası üzrə biologiya elmləri namizədi, 2004-cü ildə biologiya elmləri doktoru elmi dərəcələrini, 2004-cü ildə professor elmi adını almış, 2014-cü ildə AMEA-nın müxbir üzvü seçilmişdir. Əmək fəaliyyətinə 1982-ci ildə Bakı Dövlət Universitetində baş laborant kimi başlayan Elşad müəllim 1992-ci ildə universitetin botanika və bitki fiziologiyası kafedrasının müdiri vəzifəsinə qədər yüksəlmişdir.

Bir florist alim kimi Elşad Qurbanovun əsas gücü yalnız bitkiləri tanımaqda deyil, onların mənşəyini, yayılma yollarını, ta-

sı üzrə redaksiya heyətinin üzvü və əsas tərtibçilərdən biri olmuş Elşad müəllimin fəaliyyətində bu milli nəşr, sadəcə, siyahı və status məsələsi deyil. Nadir və nəslə kəsilməkdə olan növlər onun gözündə statistik vahid yox, ekosistemin zəifləyən halqalarıdır.

İnsanlara fitoterapiya ilə müalicəni tövsiyə edən Elşad Qurbanov üçün əsas prinsip “təbiiliyin kor-koranə tətbiqi” deyil, elmi baxımdan əsaslandırılmış müalicədir. “Dərman bitkiləri” dərsləri vəsaitinin müəllifi olan Elşad müəllim uzun müddət Space TV-də canlı yayımlanan “Çarə” verilişinə dəvət olunmuş və tamaşaçılarla ünsiyyət quraraq fitoterapiya yolu ilə müalicə ilə bağlı fikirlərini onlarla bölüşmüşdür.

Professor Elşad Qurbanovun uzunmüddətli elmi-pedaqoji fəaliyyəti, for-

rixi inkişafını və ekoloji uyğunlaşmalarını dərinləndirən öyrənməsində, ciddi elmi təhlillər aparmasındadır. O, endemik və reliktnövlərin areallarını dəqiqləşdirmiş, bir çox nadir bitkilərin sistematik mövqeyinə aydınlıq gətirmiş, floristik əlaqələri regional və global kontekstdə izah etmişdir. Topladığı minlərlə herbari nümunəsi bu gün də Azərbaycan botanika elminin qızıl fondu hesab olunur.

Professor Elşad Qurbanov 500-ə yaxın elmi əsərin (200-dək xaricdə), 17 dərslik, dərslər vəsaiti və monoqrafiyanın, 70-dən çox proqram və metodik göstərişin, 15 ekoloji-geobotaniki xəritənin, 16 müəlliflik şəhadətnaməsinin, 1 patentin müəllifi, 28 kitabın elmi redaktorudur. Onun rəhbərliyi altında 60-dan çox magistrant, 18 biologiya üzrə fəlsəfə və 3 elmlər doktoru hazırlanmışdır.

Bioloq alim ADPU-nun nəzdindəki Müdafiə Şurasının üzvü, Respublika Elmi Tədqiqatların Əlaqələndirilməsi Şurasının botanika ixtisası üzrə Problem Şurasının üzvü kimi fəaliyyət göstərmişdir, BDU-nun biologiya fakültəsində botanika, mikrobiologiya və ətraf mühitin idarə edilməsi və bioloji monitoring ixtisasları üzrə magistrantların Müdafiə Şurasının sədri, dekan və kafedra müdiri vəzifələrini tutmaq üçün yaradılmış seçki komissiyasının katibi, Böyük Elmi Şuranın üzvüdür, 2010-2014-cü illərdə Elmi Şuranın baş elmi katibi vəzifəsində çalışmışdır. Alim dəfələrlə beynəlxalq və yerli elmi konfrans, konqres və simpoziumlarda Azərbaycan elmini uğurla təmsil etmişdir.

Elşad Qurbanovun apardığı elmi-tədqiqat işlərinin mühüm nəticələri dəfələrlə Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının illik hesabatlarına daxil edilmişdir. Alim 2016-cı ildə AMEA Biologiya və Tibb Elmləri Bölməsi Elmi Şurasının üzvü seçilmiş, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Ali Attestasiya Komissiyasının biologiya və aqrar elmlər üzrə Ekspert Şurasının sədr müavini olmuşdur, 2023-cü ildən isə sədridir. 2017-ci ildən AR Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyinin Bioloji Müxtəlifliyin Qorunması və Xüsusi Mühafizə Olunan Təbiət Ərazilərinin İnkişafı Departamentinin Elmi Şurasının üzvüdür.

Azərbaycan Respublikasının “Qırmızı kitab”ının II və III nəşrlərinin hazırlanma-

malaşdırdığı elmi məktəb və bu sahədə apardığı ardıcıl, sistematik tədqiqatlar Azərbaycan botanika elminin inkişafında mühüm mərhələ təşkil etmiş, bu sahənin elmi-nəzəri bazasının möhkəmləndirilməsi üçün etibarlı zəmin yaratmışdır. Çoxillik elmi fəaliyyətinin məntiqi davamı kimi, 2022-ci ildə professor Elşad Qurbanovun baş redaktorluğu ilə təsis edilən “Acta Botanica Caucasia” beynəlxalq elmi jurnalı qısa müddət ərzində elmi ictimaiyyətin diqqətini cəlb edərək nüfuzlu akademik platformaya çevrilmişdir.

AMEA-nın müxbir üzvü Elşad Qurbanovun tərtib etdiyi “Azərbaycanın bitki örtüyü xəritəsi” 30 ildən artıq bir müddətdə sistemləşdirilməmiş bitkilik tiplərinin müasir vəziyyətini nizamlı şəkildə tam əks etdirən mükəmməl və gərgin əməyin nəticəsidir. Elşad Məcnun oğlu Qurbanov elmi fəaliyyətdə əldə etdiyi uğurlara görə dəfələrlə “İlin alimi”, pedaqoji fəaliyyətinə görə “İlin müəllimi”, “İlin kafedra müdiri” fəxri adlarını almış, Təhsil Nazirliyinin, AMEA-nın fəxri fərmanları, BDU-nun 75 illiyinə həsr edilmiş xatirə medalı ilə təltif olunmuşdur. Alim 2009-cu ildə “Tərəqqi” medalına, 2019-cu ildə “Əməkdar elm xadimi” fəxri adına və “BDU-nun 100 illiyi” yubiley medalına layiq görülmüşdür.

AMEA-nın müxbir üzvü Elşad Qurbanovun elmi-pedaqoji fəaliyyəti beynəlxalq təşkilatlar tərəfindən də yüksək qiymətləndirilmişdir. O, Avropa Nəşr Mətbuat Evi tərəfindən “Ən yaxşı vətənpərvər tədqiqatçı alim” qızıl medalı və fəxri diplomu (2015), Beynəlxalq Qızıl Ulduz medalı (2019) ilə təltif olunmuş, Türk Dünyası Araşdırmaları Beynəlxalq Elmlər Akademiyasının və Qotfrid Vilhelm Leybnits adına Avropa Təbiət Elmləri Akademiyasının həqiqi üzvü seçilmişdir (2021).

Tanınmış alim, yetirmələrinin və tələbələrinin “canlı ensiklopediya” adlandırıldığı Elşad Məcnun oğlu Qurbanovun yeni ilin ilk günlərində 75 yaşı tamam oldu. Dəyərli həmkarımızı bu münasibətilə təbrik edir, ona uzun, sağlam və mənalı ömür, elmi və elmi-pedaqoji fəaliyyətində yeni uğurlar arzulayıram.

İradə HÜSEYNOVA,
AMEA-nın vitse-prezidenti,
akademik